

Wyrok z dnia 22 lutego 2008 r.

I PK 212/07

Brak dowodów winy jako przesłanka umorzenia postępowania dyscyplinarnego wobec nauczyciela uzasadnia zwrot wynagrodzenia zatrzymanego w okresie tego postępowania (art. 84 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.).

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Korzeniowski, Romualda Spyt.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 lutego 2008 r. sprawy z powództwa Tadeusza K. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w Z.W. o wynagrodzenie, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2007 r. [...]

1. u c h y li ł zaskarżony wyrok w punkcie 2 w zakresie rozstrzygnięcia dotyczącego roszczenia o zwrot zatrzymanych kwot wynagrodzenia i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego,

2. o d d a l i ł skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

U z a s a d n i e n i e

Powód Tadeusz K. dochodził od Szkoły Podstawowej [...] w Z.W. wynagrodzenia za pracę licząc po 17.773,60 zł za okres od 1 stycznia 2000 r. Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Po sprecyzowaniu żądania pozwu na kwotę 106.416 zł sprawa została przekazana przez Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli do Sądu Okręgowego w Sieradzu. Sąd Okręgowy w Sieradzu przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zduńskiej Woli jako rzeczowo właściwemu. Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli wyrokiem z dnia 13 czerwca 2005 r. oddalił powództwo.

Wyrok ten został uchylony wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z 8 września 2005 r. i sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Sąd Rejonowy

w Zduńskiej Woli wyrokiem z dnia 20 grudnia 2005 r. [...] zasądził od pozwanej Szkoły Podstawowej [...] w Z.W. na rzecz powoda kwotę 2.094,20 zł brutto „tytułem wyrównania wynagrodzenia za pracę za okres od 1 stycznia 2002 r. do 28 lutego 2002 r. z odsetkami, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz umorzył postępowanie w zakresie żądania ustalenia istnienia stosunku pracy, a także orzekł o kosztach postępowania.

Wyrok ten zaskarżyły obie strony.

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z 22 czerwca 2006 r. „z apelacji powoda zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu (pkt 2 i 4 sentencji)” uchylił, zniósł postępowanie i w tym zakresie przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Sieradzu, natomiast z apelacji pozwanego umorzył postępowanie „w części uwzględniającej powództwo (pkt 1 sentencji)”. Z uzasadnienia tego wyroku wynika, że pełnomocnik strony pozwanej cofnął apelację, wobec czego Sąd wydał orzeczenie o umorzeniu postępowania (jak zaznaczono w uzasadnieniu - wywołanego tą apelacją) uznając, że zaskarżony wyrok staje się w tej części prawomocny.

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z dnia 11 października 2006 r. [...] oddalił powództwo. Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny. Powód Tadeusz K. rozpoczął pracę w pozwanej Szkole Podstawowej [...] w Z.W. na stanowisku nauczyciela wychowania fizycznego w 1987 r. Zatrudnienie to powód podjął w związku z zastosowanym wobec niego „przeniesieniem dyscyplinarnym” ze Szkoły Podstawowej [...] w K., gdzie od grudnia 1979 r. był zatrudniony jako nauczyciel wychowania fizycznego. W dniu 1 grudnia 1999 r. powód zaprzestał wykonywania pracy w pozwanej Szkole w związku z odsunięciem go przez dyrekcję Szkoły od pracy w trybie art. 83 ust 1 Karty Nauczyciela. W okresie od 1 stycznia 2000 r. do 30 kwietnia 2002 r. powód pobierał wynagrodzenie w zmniejszonym wymiarze - 50% i nie świadczył pracy. W dniu 28 stycznia 2000 r. Rzecznik Dyscyplinarny dla Nauczycieli przy Wojewodzie Ł. wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko Tadeuszowi K., zarzucając mu, że we wrześniu 1999 r., podczas lekcji wychowania fizycznego pobił ucznia, nadto na korytarzu przy sali gimnastycznej popychał uczniów, powodując u nich obrażenia, czym uchybił godności i obowiązkom nauczyciela wynikającym z art. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. Orzeczeniem z 14 marca 2001 r. Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Wojewodzie Ł. umorzyła postępowanie dyscyplinarne z uwagi na rozpoznanie u powoda

zaburzeń osobowości i zespołu urojeniowo-peniaczego. Orzeczeniem z dnia 25 maja 2001 r. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Ministerstwie Edukacji Narodowej uchyliła powyższe orzeczenie i sprawę przekazała do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli przy Wojewodzie Ł. wydała orzeczenie 12 grudnia 2001 r., wymierzając powodowi karę wydalenia z zawodu nauczycielskiego (art. 76 ust. 1 pkt 4 Karty Nauczyciela). Od tego orzeczenia odwołał się Tadeusz K. Orzeczeniem Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli przy Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu [...] z dnia 28 lutego 2002 r. uchylono zaskarżone orzeczenie w zakresie winy, w części, a w zakresie kary, w całości i wymierzono powodowi karę zwolnienia z pracy w pozwanej Szkole z jednoczesnym zakazem przyjmowania go do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania. Zdaniem Komisji zarzuty postawione powodowi dotyczące kopnięcia jednego z uczniów, popychania uczniów na korytarzu, jak też zamknięcia dwojga uczniów klasy pierwszej w szatni, nie budzą wątpliwości. Orzeczenie to było prawomocne ale podlegało nadzwyczajnym środkom zaskarżenia. Na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela w związku z prawomocnym orzeczeniem Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy MEN z dnia 28 lutego 2002 r. pracodawca pismem z dnia 5 kwietnia 2002 r. poinformował powoda o wygaśnięciu z mocy prawa stosunku pracy z dniem 28 lutego 2002 r. Na skutek odwołania powoda od powyższego orzeczenia dyscyplinarnego, wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 września 2002 r. uchylono zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna orzeczeniem z dnia 22 stycznia 2003 r. postanowiła zaskarżone orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Ł. uchylić i wymierzyć Tadeuszowi K. karę zwolnienia z pracy przewidzianą w art. 76 ust. pkt 3 Karty Nauczyciela oraz uznać go winnym przewinienia polegającego na pobiciu ucznia Rafała H., popychania uczniów z klasy VIII i zamknięcia w szatni dwojga uczniów z klasy I.

Powód zaskarżył to orzeczenie. Postępowanie dyscyplinarne zakończyło się umorzeniem postępowania dyscyplinarnego na mocy prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 6 października 2003 r. [...]. Przyczyną umorzenia postępowania dyscyplinarnego było stwierdzenie u powoda w toku postępowania karnego przez biegłych psychiatrów obniżenia zdolności do intelektualnego kontrolowania sfery emocjonalno-popędowej. Powód w chwili

popętnienia zarzucanego mu czynu miał zniesioną zdolność rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem. Został stwierdzony u niego zespół urojeniowy-pieniaczy oraz „ograniczone” zaburzenie osobowości. W opinii biegłych stwierdzone zaburzenia czynności psychicznych dyskwalifikują powoda do dalszej pracy w charakterze nauczyciela.

Po wydaniu orzeczenia przez Sąd Apelacyjny w Łodzi powód w dniu 9 października 2003 r. zgłosił się do pracodawcy, wyrażając gotowość podjęcia pracy. Pracodawca odmówił dopuszczenia Tadeusza K. do pracy z uwagi na treść uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi. W związku z odmową dopuszczenia do pracy powód wystąpił z powództwem na drogę postępowania sądowego. Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2005 r. [...] Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli nakazał dopuszczenie powoda do pracy pod warunkiem złożenia zaświadczenia potwierdzającego jego zdolność do pracy w zawodzie nauczyciela. W związku z tym wyrokiem dyrektor pozwanej Szkoły na podstawie § 1 ust.1 pkt 4e oraz § 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. Nr 69, poz. 332 ze zm.) zwrócił się w dniu 22 września 2005 r. do lekarza medycyny Joanny C. o przeprowadzenie badania kontrolnego powoda celem stwierdzenia, czy posiada on zdolność do wykonywania zawodu nauczyciela, z poszerzeniem badań o dodatkowe badanie psychiatryczne. Po wykonanych badaniach w dniu 2 stycznia 2006 r. wskazany przez pracodawcę lekarz wydał zaświadczenia lekarskie, w którym uznał powoda Tadeusza K. za niezdolnego do wykonywania pracy na stanowisku nauczyciela.

Od powyższego orzeczenia powód odwołał się, skutkiem czego - po przeprowadzeniu kolejnych badań lekarskich- zostało wydane zaświadczenie przez Instytut Medycyny Pracy w Ł. z dnia 31 marca 2006 r., na podstawie którego powód również został uznany za niezdolnego do pracy na stanowisku nauczyciela. Tadeusz K. złożył w pozwanej Szkole zaświadczenia „prywatnych lekarzy” potwierdzające jego zdolność do wykonywania pracy na stanowisku nauczyciela, jednak pracodawca ich nie uwzględnił i nie dopuścił go do pracy.

Kwota 2.094,20 zł brutto tytułem wynagrodzenia za pracę za okres od 1 stycznia 2002 r. do 28 lutego 2002 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 25 listopada 2002 r., której dotyczył wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z 22 czerwca 2006 r. została

już zapłacona powodowi przez pozwaną Szkołę. W całym okresie objętym żądaniem zapłaty wynagrodzenia, tj. od grudnia 1999 r. do chwili obecnej, powód nie świadczył pracy w pozwanej Szkole.

Zdaniem Sądu Okręgowego, pracodawca zasadnie zawiesił powoda w pełnieniu obowiązków nauczyciela od grudnia 1999 r. i obniżył wysokość należnego wynagrodzenia za okres od 1 stycznia 2000 r. W przypadku powoda zachodziły dwie podstawy zawieszenia - zostało wszczęte zarówno postępowanie karne, jak (i w dniu 28 stycznia 2000 r.) rzecznik dyscyplinarny wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. W ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, iż w dniu 28 lutego 2002 r., kiedy zapadło prawomocne orzeczenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej o zwolnieniu powoda z pracy z zakazem przyjmowania go do pracy w zawodzie nauczyciela, stosunek pracy powoda wygasł z mocy prawa na podstawie art. 26 ust. 1 Karty Nauczyciela. Poza sporem jest fakt, że powód od grudnia 1999 r. aż do wygaśnięcia stosunku pracy, tj. do dnia 28 lutego 2002 r., był zawieszony w pełnieniu obowiązków. Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela - jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z powodu braków dowodu winy, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia. Okres, na jaki nauczyciel może być zawieszony w pełnieniu obowiązków, określa art. 83 ust. 3 Karty Nauczyciela, który stanowi że zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy, chyba że przeciwko nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły toczy się jeszcze postępowanie wyjaśniające, w związku z którym nastąpiło zawieszenie. W okresie pomiędzy styczniem 2000 r. a kwietniem 2002 r. powód pobierał od pracodawcy wynagrodzenia w zmniejszonym wymiarze i nie świadczył pracy. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi umorzył postępowanie dyscyplinarne wobec powoda. Zdaniem Sądu Okręgowego postępowanie dyscyplinarne nie zostało umorzone z powodu braku dowodów winy w rozumieniu art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela, gdyż Sąd Apelacyjny wyraźnie podkreślił w uzasadnieniu wyroku, że powód popełnił zarzucane mu czyny, jednak w chwili ich popełnienia miał zniesioną zdolność rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, był niepoczytalny. Powodowi, z uwagi na brak poczytalności, nie można było przypisać winy. Nie można tego utożsamiać z brakiem dowodów na popełnienie zarzucanych czynów. U powoda wina została wyłączona na skutek jego niepoczytalności a nie z braku dowodów. Z powyższych względów, zdaniem Sądu pierwszej instancji, jest to sytuacja „zupełnie inna” niż wskazana w art. 84 ust. 5

Karty Nauczyciela. Gdyby nawet przyjąć, że postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone wobec powoda z przyczyn określonych w powyższym artykule, to - zdaniem Sądu - zasądzenie wynagrodzenia za okres, w którym powód miał ograniczone wynagrodzenie, a więc w czasie, gdy toczyło się wobec niego postępowanie karne i postępowanie dyscyplinarne od 1 stycznia 2000 r. do dnia wygaśnięcia stosunku pracy, byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, które są określone w art. 8 Kodeksu pracy.

Za bezsporne w sprawie uznano, że w okresie po wydaniu wyroku umarzającego postępowanie dyscyplinarne powód nie świadczył pracy, a pracodawca miał uzasadniony powód, aby odmówić dopuszczenia go do wykonywania pracy nauczyciela bez aktualnych badań lekarskich. Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli orzekł 13 czerwca 2005 r. o dopuszczeniu powoda do pracy lecz pod warunkiem złożenia zaświadczenia potwierdzającego jego zdolność do pracy w zawodzie nauczyciela. Ponieważ art. 26 ust. 1 Karty Nauczyciela nie przewiduje sytuacji, w której dochodzi do umorzenia prawomocnie zakończonego postępowania dyscyplinarnego, zgodnie z art. 91c w zakresie nieuregulowanym mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy. Kwestie wynagrodzenia za pracę reguluje art. 80 k.p. Wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy może przysługiwać tylko wyjątkowo w oparciu o wyraźną podstawę prawną zawartą w Kodeksie pracy, przepisach pozakodeksowych, układach zbiorowych pracy lub regulaminach wynagrodzeń. Obowiązek wypłaty wynagrodzenia pracownikowi za czas niewykonywania pracy obciąża pracodawcę wówczas, gdy niewykonanie pracy jest skutkiem niedopuszczenia pracownika do pracy bądź też przerw w procesie pracy spowodowanych przez zdarzenia dotyczące pracodawcy, które reguluje art. 81 k.p., jak i w przypadkach niewykonywania pracy z przyczyn niezawinionych, leżących po stronie pracownika, do których zalicza się między innymi wystąpienie niektórych zdarzeń losowych uniemożliwiających wykonywanie pracy bądź też okoliczności uzasadniających zwolnienie pracownika od obowiązku stawienia się do pracy w celu umożliwienia mu spełnienia obowiązków osobistych, rodzinnych, czy społecznych. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, zasądzeniu wynagrodzenia za okres od daty wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Łodzi z dnia 6 października 2003 r. sprzeciwiają się zasady współżycia społecznego. Powód nie mógł zostać dopuszczony do pracy z powodu stwierdzonych zaburzeń czynności psychicznych, które dyskwalifikowały go jako nauczyciela, jak też w świetle aktualnych badań lekarskich nie ma takich możliwości do chwili obecnej. Wszystkie powyższe okoliczności, zgod-

nie z art. 8 k.p., sprzeciwiają się przyznaniu powodowi wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2007 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od Szkoły Podstawowej [...] w Z.W. na rzecz powoda kwotę 3.320,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 października 2003 r., a w pozostałej części apelację powoda oddalił. Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja jest częściowo zasadna, gdyż zgodzić się należało z powodem że umorzenie postępowania dyscyplinarnego wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 6 października 2003 r. zmieniło jego sytuację prawną i pracowniczą, jako że spowodowało uchylenie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego będącego z kolei podstawą wygaśnięcia stosunku pracy, które to wygaśnięcie nastąpiło 28 lutego 2002 r. na podstawie art. 26 ust 1 pkt 1 Karty Nauczyciela. Do daty umorzenia postępowania dyscyplinarnego żądanie zasądzenia wynagrodzenia nie znajduje uzasadnienia prawnego, gdyż powód żadnej pracy w tym okresie nie wykonywał ani nie zgłaszał gotowości do jej wykonywania, zaś przepisy Karty Nauczyciela, a także Kodeksu pracy nie przewidują dla takiej sytuacji wypłaty wynagrodzenia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, trafnie Sąd Okręgowy uznał, że przepis art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela nie ma zastosowania do sytuacji powoda, gdyż postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone przez Sąd w wyniku zaskarżenia prawomocnego orzeczenia komisji z uwagi na stan zdrowia powoda, który w chwili popełnienia zarzucanych mu czynów miał zniesioną zdolność ich rozumienia i kierowania swoim postępowaniem. Po dacie wyroku Sądu Apelacyjnego powód zgłosił gotowość do podjęcia pracy i faktycznie w tym momencie pracodawca winien go skierować na badanie lekarskie, o którym mowa w art. 23 ust. 5 Karty Nauczyciela, gdyż wbrew stanowisku powoda zawartym w licznych pismach i apelacji, dyrektor szkoły może to uczynić z własnej inicjatywy w każdym czasie. Powoda nie skierowano na takie badanie. Powód natomiast wystąpił z pozwem o przywrócenie go do pracy. Sąd Rejonowy orzekł „o przywróceniu go do pracy” pod warunkiem złożenia zaświadczenia lekarskiego, że pracę nauczyciela może wykonywać. Od daty więc dostarczenia Sądowi zaświadczenia lekarskiego - co nastąpiło 24 kwietnia 2006 r. - a następnie zaświadczenia Instytutu Medycyny Pracy z dnia 30 marca 2006 r., winien z nim być rozwiązany stosunek pracy na podstawie art. 23 ust. 3 Karty Nauczyciela „gdyż powód faktycznie nie miał formalnie rozwiązanego stosunku pracy po umorzeniu postępowania dyscyplinarnego”.

nego”. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym zostało uregulowane w Karcie Nauczyciela w sposób całościowy i wyczerpujący. Nie zostały natomiast uregulowane konsekwencje rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy z nauczycielem z naruszeniem prawa. Dlatego jedynie na podstawie przepisów Kodeksu pracy można skonstruować konsekwencje niezgodnego z prawem działania pracodawcy, które doprowadziło do rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy z mianowania. „Za okres więc od daty wytoczenia powództwa o dopuszczenie do pracy do daty określonej art. 23 ust. 2 pkt 3, czyli do końca miesiąca w którym dyrektor szkoły dowiedział się o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy i nie rozwiązał z nim stosunku pracy należało powodowi wypłacić odszkodowanie stosując przepisy kodeksu pracy, a to stosownie do treści art. 91 c Karty Nauczyciela”. Sąd Apelacyjny uznał, że rozwiązanie stosunku pracy z powodem nastąpiło z naruszeniem przepisów Karty Nauczyciela (niedoręczono mu pisma o rozwiązaniu umowy z powodu stanu zdrowia wykluczającego możliwość wykonywania dotychczasowej pracy).

Sąd Apelacyjny „stosując odpowiednio art. 45 k.p. orzekł o odszkodowaniu stosownie do treści art. 47¹ k.p. i zasądził je w wysokości 3 miesięcznego wynagrodzenia”. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uznania, że stosunek pracy powoda podlegał szczególnej ochronie z uwagi na sprawowanie funkcji związkowej, gdyż rozwiązując z powodem prawidłowo stosunek pracy nauczyciela mianowanego na podstawie art. 23 ustawy Karta Nauczyciela pracodawca nie był zobowiązany do przewidzianej w art. 38 k.p. konsultacji ze związkami zawodowymi. Konsultacja związkowa jest przewidziana jedynie przy zamiarze wypowiedzenia nauczycielowi stosunku pracy w razie częściowej likwidacji szkoły lub zmian organizacyjnych, o których mowa w art. 20 ust. 2 Karty Nauczyciela, czyli nie dotyczy sytuacji powoda.

Powyższy wyrok został zaskarżony „w całości” skargą kasacyjną wniesioną przez powoda. Wyrokowi Sądu Apelacyjnego zarzucono naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności naruszenie art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych przez przyjęcie, że przewidziana w tym przepisie ochrona trwałości stosunku pracy funkcjonariuszy związków zawodowych nie ma zastosowania do zwolnienia nauczyciela w trybie art. 23 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, a także naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności naruszenie art. 84 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela, przez przyjęcie, że umorzenie postępowania dyscyplinarnego i karnego z powodu niepoczytalności sprawcy wyklucza możliwość zwrotu wynagrodzenia zatrzymanego na czas trwania postępowania. Zarzucono ponadto naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności naruszenie art. 386 § 4 k.p.c., poprzez oddalenie apelacji powoda pomimo nierozpoznania istoty sprawy.

Wskazując na powyższe wniesiono o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na rozprawie; uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego „według norm obowiązujących jako część kosztów procesu”.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Rozważania skargi należy rozpocząć od granic orzekania przez Sąd Najwyższy. Mimo zaskarżenia przez powoda wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, Sąd Najwyższy nie mógł ingerować w tę jego część, w której uległ zmianie na korzyść powoda wyrok Sądu pierwszej instancji oddalający powództwo (w całości). Strona pozwana nie zaskarżyła wyroku. Zasądzona na rzecz powoda przez Sąd drugiej instancji kwota stanowi odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy. Tymczasem w tej sprawie powód dochodził wynagrodzenia. Problem trwania stosunku pracy powoda był przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, w której zapadł wyrok warunkowo dopuszczający powoda do pracy. Warunek dotyczył zdolności powoda (pod względem zdrowotnym) do wykonywania pracy nauczyciela. Powód nie został dopuszczony do pracy, gdyż jak wynika z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń, nie uzyskał zaświadczenia o zdolności do pracy wydanego przez uprawnionego lekarza. Te okoliczności podlegały ocenie w rozpoznawanej obecnie sprawie tylko w aspekcie żądania zasądzenia wynagrodzenia. Powód nie dochodził w tej sprawie roszczeń przewidzianych w razie niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy. Rozważania Sądu Apelacyjnego na temat braku konieczności konsultacji związkowej rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym na podstawie art. 23 Karty Nauczyciela, zakwestionowane w skardze kasacyjnej, pozostają poza zakresem rozpoznania sprawy. Stąd też nie mogą odnieść skutku zarzuty skargi odnoszące się do pominięcia przez Sąd Apelacyjny szczególnej ochrony sto-

sunku pracy powoda wynikającej z jego funkcji związkowej. Nie może też odnieść skutku zarzut naruszenia przepisu art. 386 § 4 k.p.c. powiązany z omówionym zarzutem naruszenia art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Szczególna ochrona trwałości stosunku pracy wynikająca z art. 32 ustawy o związkach zawodowych nie ma znaczenia dla oceny zasadności roszczenia o wynagrodzenie takiego, jak będące przedmiotem rozpoznania w tej sprawie. W kontekście wynagrodzenia ma ona znaczenie jedynie w razie dochodzenia roszczenia o przywrócenie do pracy wraz z wynagrodzeniem za czas pozostawania bez pracy. Takie roszczenie nie jest jednak przedmiotem tej sprawy, zatem istota sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie obejmowała konieczności rozważania podlegania powoda szczególnej ochronie z art. 32 ustawy o związkach zawodowych.

Skarga kasacyjna zasługiwała natomiast na częściowe uwzględnienie z uwagi na słusność zarzutu naruszenia art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia lub wyroku uniewinniającego, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia. Chodzi o „kwoty” wynagrodzenia zatrzymanego na podstawie art. 84 ust. 1 Karty Nauczyciela w okresie, kiedy postępowanie dyscyplinarne lub karne było w toku. Sąd Apelacyjny dokonał nieprawidłowej wykładni przepisu art. 84 ust. 5 Karty. Według normy prawnej w nim zawartej, w dwóch sytuacjach należy zwrócić nauczycielowi „zatrzymane” wynagrodzenie: wówczas, gdy postępowanie karne lub dyscyplinarne zakończyło się uniewinnieniem, a także - umorzeniem „z braku dowodów winy”. Przesłanka braku dowodów (jako podstawa umorzenia postępowania) nie może być rozumiana jako oznaczająca brak dowodów popełnienia przestępstwa lub deliktu dyscyplinarnego. W takim bowiem razie następuje niewątpliwie wydanie wyroku lub orzeczenia uniewinniającego. Skoro obok wydania wyroku uniewinniającego przewidziano umorzenie z braku dowodów winy należy odrzucić możliwość rozumienia obu tych przesłanek jako odnoszących się do takiej samej sytuacji. Brak dowodów będący przesłanką umorzenia postępowania a nie uniewinnienia został powiązany z winą, a nie z popełnieniem zarzucanego czynu. Chodzi zatem o okoliczności wyłączone winę, do których należy zaliczyć niewątpliwie zniesienie z powodu zaburzeń natury psychicznej możliwości rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem przez sprawcę czynu. Skoro z tych przyczyn nastąpiło umorzenie postępowania, została wypełniona przesłanka braku dowodów winy. Mimo bowiem potwierdzenia po-

pełnienia zarzucanych czynów zebrane dowody nie pozwalają na przypisanie winy sprawcy czynu. Odmienne rozumienie wypełnienia tej przesłanki z art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela przedstawione w zaskarżonym wyroku zostało zatem słusznie zakwestionowane przez skarżącego.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym tę sprawę podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 21 lipca 1999 r., I PKN 162/99 (OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 718), zgodnie z którym jeżeli w dacie wygaśnięcia stosunku pracy nauczyciela istniało prawomocne orzeczenie komisji dyscyplinarnej o wydaleniu z zawodu, to art. 84 ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), to pozwala ona na zwrot zatrzymanej części wynagrodzenia tylko za okres zawieszenia w pełnieniu obowiązków i do daty wygaśnięcia stosunku pracy. W świetle tego przepisu brak jest podstaw do zasądzenia wynagrodzenia za okres po tej dacie, choćby następnie w wyniku rewizji nadzwyczajnej postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone albo obwiniony został uniewinniony. Wobec powoda orzeczono prawomocnie karę zwolnienia z pracy a nie wydalenia z zawodu. Wygaśnięcie stosunku pracy następuje zarówno w przypadku ukarania karą wydalenia z zawodu jak i zwolnienia z pracy (art. 26 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela). Słuszny jest, zdaniem Sądu Najwyższego, pogląd, w myśl którego żądanie wywodzone z art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela może być usprawiedliwione tylko w odniesieniu do okresu zawieszenia w pełnieniu obowiązków. Stan faktyczny i prawny powstały na skutek uprawomocnienia się wielu orzeczeń zapadłych wobec powoda jest niezwykle skomplikowany. Żadna inna niż art. 84 ust. 5 Karty Nauczyciela podstawa prawna roszczenia o wynagrodzenie nie może być rozważana przez Sąd Najwyższy wobec związania granicami podstaw skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i art. 398¹⁴ k.p.c.

=====